

С.П. Параниця – канд. юрид. наук, доц. кафедри управління, адміністративного права і процесу та адміністративної діяльності Національного університету Державної податкової служби України, м. Ірпінь

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПО СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Справи про адміністративні правопорушення у сфері оподаткування розглядаються і вирішуються в межах адміністративного провадження, тобто такого адміністративно-процесуального регламенту, який забезпечує винесення об'єктивного рішення по кожній справі. Ця діяльність передбачає дотримання не тільки норм матеріального права, але і процесуальних норм, що встановлюються для забезпечення всебічного та повного дослідження обставин, пов'язаних із вчиненням адміністративного проступку в цій галузі, винесення справедливого рішення.

Основним критерієм відмежування проваджень в адміністративному процесі є вид адміністративного примусу [1, с. 76].

Відносно самого визначення поняття “адміністративне провадження” серед науковців та фахівців-адміністративістів не існує єдиної думки. Наприклад, Д.М. Бахрах, Е. М. Ренов вважають провадження діяльністю громадських та державних органів, направлену на розгляд справ про адміністративні правопорушення, застосування в необхідних випадках адміністративних стягнень, інші зазначають, що – це певна державно-владна юридична діяльність відповідних органів (службових осіб) при вирішенні індивідуально-конкретних справ про правопорушення [2].

С.Т. Гончарук дотримується думки, що “провадження можна визначити як сукупність здійснюваних компетентними суб'єктами на основі закону процесуальних дій щодо вирішення справ про адміністративні правопорушення [3].

С. Гончарук, В. Юсупов [4], крім того, звертають увагу на те, що “провадження в справах про адміністративні правопорушення можна визначити подвійно: з одного боку, як урегульований законом порядок здійснення відповідних процесуальних дій, що забезпечують винесення; законних і об'єктивних рішень по справах про адміністративні правопорушення, з іншого – як засновану на законі діяльність посадових осіб цих органів щодо розгляду підвідомчих їм справ про адміністративні правопорушення та прийняття рішень по них у встановлених законом формі та порядку.

Основні положення провадження в справах про адміністративні проступки, в тому числі і у сфері оподаткування, містяться в КУпАП у розділах 3, 4, 5, у яких викладені принципи, завдання, строки провадження, адміністративно-процесуальні заходи, перелік характеристик основних етапів провадження, права та обов'язки осіб, що беруть участь у

провадженні, порядок оскарження та опротестування постанов по справах про адміністративні правопорушення.

Як зазначає В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, провадження у справах про адміністративні правопорушення є різновидом виконавчо-розпорядчої діяльності і тому в ньому діють такі загальні принципи управління, як законність, демократизм, гласність, широка участь громадськості тощо [5]. Водночас тут діють і специфічні, зумовлені завданнями цієї діяльності, принципи. Перш за все це принцип об'єктивної істини та забезпечення права на захист. Основними принципами провадження у справах про адміністративні проступки у сфері оподаткування, на нашу думку, є забезпечення законності, гласність, встановлення об'єктивної істини по справі, право на захист, презумпція невинуватості, рівність суб'єктів господарювання перед законом.

Крім цих принципів, В.М. Самсонов до цього переліку додає такі принципи: дотримування компетенції, охорона інтересів особи і держави, економічність, національна мова провадження, відповідальність посадових осіб [6, с. 12].

Законодавство України, яке регулює положення, що стосуються питань установлення відповідальності за вчинені адміністративні правопорушення, містить ряд правових норм, що передбачають обставини, які виключають притягнення особи, яка таке правопорушення вчинила, як до адміністративної, так і до будь-якої відповідальності. Такі обставини передбачено у п. 1, 3, 5, 6, 7, 9 ст. 247 КУпАП. При виникненні таких обставин закон зобов'язує органи державної податкової служби не порушувати справу про адміністративні правопорушення, а почати провадження за порушеною справою, закрити її та винести постанову про припинення провадження.

Вивчення адміністративної практики дозволило зробити висновок про те, що органи ДПС України, уповноважені збирати та оцінювати докази, не до кінця використовують можливість законодавства. При вивченні справ про притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 164-1, 164-5, КУпАП було виявлено, що у 95 % правопорушень головним джерелом доказів були такі документи: протокол про адміністративне правопорушення, пояснення особи, яка притягувалася до адміністративної відповідальності, збір доказів іноді об'єктивувався складанням рапорту (податкова міліція) про виявлення проступку та складанням протоколу. Пояснюється це тим, що рапорт є лише письмовим зверненням працівника до вищої посадової особи, в якому працівник інформує безпосередньо начальника про виконану роботу (виявлення проступку, здійснення адміністративно-процесуальних дій), в таких випадках співробітник повинен написати пояснення.

Разом з тим необхідно зауважити, що законодавець, у ст. 255 КУпАП, як зазначає Е.В. Додін, виявив непослідовність, вказуючи перелік осіб, уповноважених складати протоколи: в одних випадках він конкретно вказує таких осіб, в інших – уповноважені на те посадові особи [7]. Тому в останньому випадку необхідно звернутися до відомчих нормативних актів.

Натомість, адміністративного провадження по справах про адміністративні правопорушення у сфері оподаткування дозволяє найбільш ефективно, з урахуванням економії кримінальних репресій, досягти виконання конституційного обов'язку громадян, щодо своєчасної і повної сплати податків, а також профілактики подібних правопорушень у майбутньому.

Адміністративного провадження по справах про адміністративні правопорушення у сфері оподаткування – це застосування до осіб уповноваженим органом Державної податкової служби України (їх посадовою особою) заходів адміністративної відповідальності, які мають факти навмисного ухилення, а також приховування ухилення від оподаткування чи приховування об'єкта оподаткування на підставах і у порядку, встановлених процесуальними нормами адміністративного законодавства.

Література

1. Лазарев, Б. М. Административная ответственность [Текст] / Б. М. Лазарев. – М. : Московский рабочий, 1985. – 77 с.
2. Бахрах, Д. Н. Производство по делам об административных правонарушениях [Текст] / Д. Н. Бахрах, Э. Н. Ренов. – М. : Знание, 1989. – 187 с.
3. Гончарук, С. Т. Адміністративна відповідальність за законодавством України [Текст] : [навчальний посібник] / С. Т. Гончарук ; МВС України, Укр. акад. внутрішніх справ. – К., 1995. – 78 с.
4. Юсупов, В. А. Теория административного права [Текст] / В. А. Юсупов. – М. : Юрид. лит., 1985. – 160 с.
5. Колпаков, В. К. Адміністративне право України [Текст] : [підручник] / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
6. Самсонов, В. Н. Административное законодательство: понятие, содержание, реформы [Текст] / В. Н. Самсонов. – Х. : Основа, 1991. – 80 с.
7. Додин, Е. В. Административная деликтология [Текст] : [курс лекций] / Е. В. Додин. – Одесса, 1997. – 116 с.
8. Лук'янець, Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку [Текст] : монографія / Д. М. Лук'янець. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – 220 с.